

دعوای خلع ید در حقوق

ایران و انگلستان

اکبر تقی زاده (مدرس دانشگاه)

کیوان عبادالهی (مدرس دانشگاه)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۲۴-۳۴-۱	شماره کتابشناسی ملی
۵۵۹۶۹۲۷	عنوان و نام پدیدآور
دعوی خلع ید در حقوق ایران و انگلستان/ اکبر تقی زاده، کیوان عبادالهی.	مشخصات نشر
تبریز: هلتاک، ۱۳۹۷.	مشخصات ظاهری
۱۱۰ ص.	یادداشت
کتابنامه: ص. ۱۰۵ - ۱۰۹.	عنوان قراردادی
ایران. قوانین و احکام	
.Iran. Laws, etc	
دعوی خلع ید - ایران	موضوع
Detinue -- Iran :	موضوع
دعوی خلع ید - انگلستان	موضوع
Detinue -- England :	موضوع
حقوق تطبیقی	موضوع
Comparative law :	موضوع
۳۴۶/۰۴۷	رده بندی دیویی
۱۳۹۸ ۷۵۷۳/۷۰۱ KMLH :	رده بندی کنگره
۱۳۶۲- اکبر، تقی زاده	سرشناسه
عبادالهی، کیوان، ۱۳۶۴-	شناسه افزوده
فهرست نویسی	وضعیت فهرست نویسی

دعوی خلع ید در حقوق ایران و انگلستان

- مؤلف: اکبر تقی زاده، کیوان عبادالهی
- ناشر: انتشارات هلتاک • تبریز ۱۴۰۰ جلد
- اندازه: وزیری - ۱۱۰ صفحه • نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۲۴-۳۴-۱

• قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

۰۹۱۴۹۱۵۱۷۶۲

فهرست عناوین

۷	علائم اختصاری
۹	مقدمه

فصل اول: کلیات

۱۱	۱-۱ مفاهیم
۱۲	۱-۱-۱ مفهوم خلع ید
۱۳	۱-۱-۲ مفهوم دعوای خلع ید
۱۷	۱-۱-۳ ضمانت اجراهای غصب و خلع ید در سعه امار و کامن لا
۱۹	۱-۲-۱ ارتباط دعوای خلع ید با دعوای مشابه
۲۰	۱-۲-۲ ارتباط دعوای خلع ید با دعوای رفع تصرف عدوانی
۲۶	۱-۲-۲-۱ ارتباط دعوای خلع ید با دعوای تخلیه
۲۹	۱-۳-۱ سابقه تاریخی دعوای خلع ید
۲۹	۱-۳-۲ سابقه دعوای خلع ید در حقوق اسلام
۳۱	۱-۳-۳ سابقه دعوای خلع ید در حقوق ایران
۳۲	۱-۳-۳-۱ سابقه دعوای خلع ید در حقوق انگلستان
۳۴	۱-۴ مبنای خلع ید
۳۵	ماده ۲۲ قانون ثبت

فصل دوم: شرایط دعوای خلع ید و بیان مصادیق مشتبّه در حقوق ایران و انگلستان

۳۹	۲-۱ شرایط دعوای خلع ید
۴۰	۲-۱-۱ غیرمنقول بودن موضوع دعوا
۴۲	۲-۱-۲ استیلاء و وضع ید مدعی علیه
۴۷	۲-۱-۳ عدوانی بودن تصرف
۵۱	۲-۱-۴ مالکیت خواهان
۵۶	۲-۲ مصادیق مشتبّه دعوای خلع ید
۵۶	۲-۲-۱ دعوای خلع ید نسبت به مال منقول
۵۸	۲-۲-۲ دعوای خلع ید نسبت به مورد معامله بعد از فسخ قرارداد
۶۰	۲-۲-۳ دعوای خلع ید از املاک مشاعی

فصل سوم: آثار دعوی خلع ید در حقوق ایران و انگلستان

۷۲	۱-۳ آثار دعوی خلع ید از نظر ماهوی
۷۳	۱-۱-۳ آثار دعوی خلع ید نسبت به غاصب
۷۶	۲-۱-۳ کسانی که حق طرح دعوی یا شکایت را دارند
۷۹	۳-۱-۳ اعاده وضع ملک به حالت سابق
۸۱	۴-۱-۳ انتقال مال مقصوب به دیگری
۸۳	۲-۳ آثار دعوی خلع ید از نظر شکلی
۸۳	۱-۲-۳ آثار دعوی خلع ید از نظر رعایت اصول دادرسی
۸۷	۲-۲-۳ سلاحت دادگاه
۸۸	۲-۲-۳ صلاحیت ذاتی
۹۱	۲-۱-۲ صلاحیت محلی
۹۳	۳-۲-۳ دعوی خلع ید از نظر زمان و نحوه اجرا
۹۵	۴-۲-۳ اعتبار قنوت شهادت
۱۰۱	نتیجه گیری
۱۰۵	منابع و مأخذ

www.ketabo

هرگاه کسی از راه عدوان بر حق دیگری استیلا پیدا کند، خواه این استیلا به عمد انجام شود یا نه، بسته و با حسن نیت و خواه غاصب به زیان مالک از حق دیگری منتفع شود یا هیچ سندی از آن نبرد، به حکم قانون موظف است که عین مال مغضوب را به مالک برگرداند (علی بن ابی طالب حتی تودی) (کاتوزیان ۱۳۶۹، ص ۲۲۰)؛ لذا غصب استیلاء بر حق غیر است به نحو عدوان و اثبات ید بر مال غیر بدون مجوز هم در حکم غصب است. مقصود از اثبات ید بر مال غیر، موردی است که شروع استیلاء به اذن مالک باشد ولی بدون مجوز ادامه یابد مانند امینی که پس از اطلاع مالک نیز مال او را در تصرف خود نگاه می‌دارد و از اعاده آن خودداری می‌نماید.

دعوی خلع ید، دعوی است که خواسته آن انتزاع ید عدوانی یا غاصبانه متصرف عدوانی از ملک غیر منقول است که از سوی مالک ملک اقامه می‌شود. به عبارتی در دعوی خلع ید مالک ملک، مدعی است که ملک او عدواناً به وسیله شخص دیگری تصرف شده است و یا ملکی را که خوانده با اجازه او تصرف کرده است، علیرغم عدم استحقاق بر ادامه ید، از رفع ید از آن خودداری می‌ورزد. ید از جمله موضوعاتی است که از نظر فقه اسلامی موجب ضمان است. اساس این تأسیس روایتی است از رسول اکرم که اگرچه سندیت آن ضعیف است؛ اما شهرت خبر و اینکه مورد قبول علمای فریقین واقع گردیده، نه تنها ضعف آن جبران شده است بلکه می‌توان ادعا کرد که خبر مزبور ملحق به اخبار قطعی الصدور است و آن این است که حضرت فرمودند (علی الید ما اخذت حتی تودی). به هر حال اطلاق نص دلالت بر ثبوت حکم بر هر کسی دارد که استیلاء بر چیزی دارد، چه استیلائی او ابتدایی و چه به دنبال استیلائی سابق باشد و به همین دلیل است که علما در باب غصب به

ایادی متعاقبه حکم کرده‌اند. استیلا بر مال غیر بدون مجوز قانونی موجب ضمان است (کاتوزیان، ۱۳۷۹، ص ۲۱۵).

نهاد حقوقی غصب از فقه به حقوق ایران راه یافته است. با مراجعه به کتب فقهی روشن می‌شود که این نهاد از نظر تعریف سیر تکاملی را در فقه پیموده است. برخی با توجه به معنای لغوی‌اش آن را در اخذ مال (الغیر علی وجه التعدی) تعریف کرده‌اند و برخی دیگر آن را (استقلال با ثبات الید علی مال الغیر عدواناً) و برخی دیگر آن را (استیلاء علی مال الغیر حق) تعریف کرده‌اند و در نهایت برخی آن را (الاستیلاء علی حق الغیر عدواناً) و برخی دیگر آن را (استیلاء علی مال للغیر من مال او حق عدواناً) دانسته‌اند.

دعای غصب ویژه موردی نیست که مدعی، عین مال مغضوب را مطالبه کند. در موردی هم که با دلیل تغدر رد عین، بدل حیلولة می‌خواهد یا در صورت تلف عین، مثل یا قیمت مال مغضوب را مورد مطالبه قرار می‌دهد، دعوا عنوان غصب دارد، هرچند که به علت کلی بودن خواسته به دعوی مطالبه خسارت نیز شباهت دارد؛ زیرا مثل یا قیمت نیز به عنوان بدل مال مغضوب در ذریع دعوا قرار می‌گیرد و ضمان غاصب دنباله تکلیف او به بازگرداندن عین است؛ بنابراین، دعوی غصب، گاه در زمره دعاوی عینی و گاه در شماری دعاوی شخصی است (زراعت، ۱۳۷۳، ص ۵۲).

دعای خلع ید از مهمترین و شایع‌ترین دعاوی مربوط به مالکیت است و دقیقاً به علت همین اهمیت است که در این مقاله سعی شده است تا از جنبه‌های گوناگون و با نگاهی کاملاً کاربردی مورد بررسی قرار گیرد.